

William Wordsworth

Előhang

Első rész

(1)

Ezért volt tán minden?
Hogy minden folyók legszőkébbike moráját
Dajkám dalával szerette egybemosni,
Hogy sziklás zuhogókon, égerfa árnyán át,
Gázlóin és sekélyein oly hangon üzent,
Mely álmaimmal egy irányba folyt?
Édes lakhelyem zöld rónái mentén
Ezt vitted végbe, Derwent, tündöklő patak;
Éjjel-nappal az emberi szívet nyugtató,
Véget nem érő zenét, biztos kadenciát
Komponáltál gondolataimba, csecsemőnél
Puhább lágytságot, nyugalmat, mit a Természet
Ligetek s mezők öléin lehel, az ember
Otthonáról halovány zálogként tudást.
Szeretted Derwent, minden vizek legszőkébbike,
Ezért volt tán, hogy meztelen fiúként,
Négyévesen, nyáron hallgatag öbleidben
Napjaimat fürdőzéssel tölthettem el?
Vagy máskor a napon sütkéreztem,
Áramlatodban elmerültem vagy mezőkön
Kószáltam és aggófű sárga virágait
Tiportam. Vagy ha mélyen-sugárzón,
Bronzban ragyogtak a szirtek és a dombok
S a távoli Skiddaw gőgös csúcsa, én csupasz
Bennszülöttként a zivatart szilárdan álltam.

(2)

Azután pedig, egy későbbi napon
(Bár még fiatalon), mikor a fagyos szél
Lehelete az utolsó őszi kikericszet is letörte,
Egy fél éjszakán át vándoroltam csiszolt
Mélyedések és sziklák között, öröömöm lelve
Ott, amerre a szalonkák elfutottak
A holdsütötte pázsiton. Akkor azt gondoltam,
Azt kívántam, lenne vállamon háló, rugós hurok;
Én, kegyetlen gyilkos. Ti gyöngéd erők,
Kik békének hívott boldogságot hoztok!

Űzött egy izgatott látomás, száguldtam
 Huroktól hurokig. Siettem, siettem még,
 Siettem tovább, és hogy vert a szívem!
 Reám bámuló szirtek és elszórt tisztafák
 Között, hogy dübörgött a mellkasom
 Várakozással teli! Néha ellenállhatatlan
 Vágy ragadott magával, és a madarat,
 Mit mások dolgos csapdája ejtett rabul,
 Zsákmányként magamhoz vettem. A csíny után,
 Elhagyott dombok között, tisztán hallhatóan
 Egy mély lélegzet és kiismerhetetlen mozgás
 Zaja kísért: léptek, szinte oly csendesek,
 Mint maga a pázsit, melyet tapostak.

(3)

Tavaszba fordulva, ha a napsugár
 Az avar alól előcsalta a kankalint
 A déli parton, a völgyek és erdők
 Felmelegedtek; én a fennsíkot
 S a magányos csúcokat cserkésztem
 Hegyeiktől s széltél ölelve. Bár szándékom
 Rossz és dicstelen, az eredményt nem
 Feledem. Ó, mikor a holló fészke fölött
 Egy fűcsomóba és egy félhüvelyknyi síkos
 Sziklahasadékba épphogy kapaszkodtam,
 Mikor majdnem úgy tűnt, csak a viharos
 Szél szegez a sziklafalnak, ó, ahogy
 A veszélyes padkán egyedül függeszkedtem,
 A meztelen szirtet a vállamon tartva,
 A száraz szél különös tónusban, hangosan
 A fülemben fújt, az ég sem tűnt a földhöz
 Tartozónak, és hogy rohantak a felhők!

(4)

Az emberi elme egyenletesen építkezik,
 Akár a zene íve. Úgy hiszem, van szellem,
 Amely, ha egy kivételes létezőben
 Testet ölt, csecsemőkorának hajnalától
 Felhőket képes szétválasztani.
 Mint a villám érintése, de gyöngéden keresi,
 Látogatja őt. (Csöndes, rejtett erő, melyre
 Ritkán eszmélünk, pedig a legdurvább ember
 Előtt sem ismeretlen, sőt inkább kedves.)
 Ifjúi napjaimban, habár nem gyakorta, e szellem
 Társalgott velem. Van azután más szellem is,
 Amely, még ha ugyanazon célra irányul is,
 Hathatósabb befolyást gyakorol, követhető
 Rendtartást. Ilyen iskolából jöttem én.

(5)

Ez mutatott irányt. Egy este így lopóztam
Egyedül az apró ladikba, egy pásztor csónakja
Volt, sziklás mélyedésben, fűzfához
Kötve, mint rendesen. Világított a hold,
A tó tisztán ragyogott a dérlepte hegyek közt.
Kis csónakom ellöktem a parttól, az evezőkkel
Húztam egyet, aztán még egyet, ütemesen,
És úgy haladtam, mint méltóságteljesen
Lépkedő férfi, aki a szélben előregörnyed.
Lopott, zavart tett élménye maradt bennem.
Csónakom a hegyek visszhangjától kísérvé
Haladt tovább, a part mentén
Állva hagyva őket mozdulatlanul.
A holdfényben apró körök csillogtak lustán,
Mígnem mind egyetlen szikrázó fény
Vízi ösvényévé olvadt. A fűzfa odva fölött
Egy köves meredély emelkedett. Most arra,
Amint igyekvő, büszkén evező férfihoz illik,
E sziklás párkány csúcsára szögeztem
Határozott tekintetem, a láthatár szélén, hisz
Mögötte már semmi sem volt, csak a csillagok
És a szürke ég. Bárkám tündéreként siklott.
Huszadszor mártottam evezőmet a néma tóba,
És ahogy a mozdulattal kiegyenesedtem,
Hajóm, akár egy hattyú, szelte a vizet.
Ekkor a sziklás magaslat mögül, mely eddig
A láthatár széle volt, egy hatalmas szirt
Valami önkéntes erő ösztönével
Szegete föl fejét. Húztam egyet,
Azután még egyet, de a hatalmas szirt
Egyre növekedve emelkedett köztem és a
Csillagok között, s mint egy élőlény,
Meggfontolt mozdulatokkal lépkedett utánam.
Remegő kezekkel fordultam és lopóztam vissza
A hangtalan vízen a fűzfa odvához.
Otthagytam bárkámot, eredeti helyén kikötve,
És komoly, mély gondolatok között
Hazafelé indultam a réteken át.
Az átélt látvány után gondolataim napokig
A lét ismeretlen módjainak halovány és
meghatározhatatlan érzései körül forogtak.
Sötétséget láttam – hívjuk magánynak
Vagy üres elhagyatottságnak –, örökösen
Visszatérő tárgyak ismeretlen formáit, fák,
Tenger vagy az ég képeit, színtelen zöld mezőket,
És hatalmas, rettenetes alakok, melyek nem

Úgy élnek, mint az élő ember, férkőztek
Gondolataimba ébren, és zavarták meg álmom.

(6)

Ó, nem véletlen, hogy ti, hegyi lények,
És ti, kik holdfényben, csillagfényben erdőn
És nyílt mezőkön jártok, gyermekkorom
Első hajnala óta kedvtelve fűztétek egybe
A lelket építő szenvedélyt az ember
Hétköznapi érzelmei helyett magasabb
Ívű tartalmakkal, időtlenebb tényekkel,
A Természettel, így szöve át meg át
Érzelmek és gondolatok elemeit,
Szembesítve ezáltal fájdalmunkat
Félelmeinkkel, hogy felismerjük a
Szívverésben egy bizonyos pompát.
S e kapcsolat nem öncélú kedvesség
Eredménye csupán. November táján,
Mikor a völgyeken elömlő pára még
Déltájban is elhagyatottnak mutatta
Az erdőt, vagy mikor egy csendes nyári
Éjjel a dombok mögötti remegő tó mentén
Hazafelé tartottam magányosan, ilyen
Baráti kapcsolatban volt részem.

(7)

És fagyok havában, mikor napnyugtával
A tanyák ablakai mérföldekre láthatóan
Átperzseltek a lidérces tájon, én nem
Figyeltem a hívó szóra. A falu órája
Hatot ütött, tisztán, hangosan. Én büszkén,
Mámorosan kanyarogtam, mint fáradhatatlan ló,
Mikor otthona nem izgatja. Mindenki acéllal
Vasalt cipőkben szisszent tova a fényes jégen
Büntársként eljátszva egy erdei hajtást,
Vadászkürt visszhangját, a kutyafalka
Hangos csaholását és az űzött nyulat.
Így repültünk a sötét hidegen át,
Mindenki serényen. Lármánk zajától
A szakadékok visszhanggal csengtek,
A kopasz fák és minden jeges szirt acélként
Penge, míg a távoli dombok
Melankólia alig észlelhető, idegen árnyát
Küldték a kavalkád felé, és míg
A csillagok kelet felől tisztán ragyogtak,
Nyugaton halványult a narancsszínű ég.

(8)

Nemritkán egy csöndes öbölbe
Húzódtam a lárma zajától, vagy mókázva
Félrenéztem, hadd vágjon át a kavargó
Sokaság, társaságom, a jégen, csillogó
Csillag-árnyon. És gyakorta, amikor
A szélnek átengedtük testünk súlyát,
És az árnyékba vesző partok a homályban
Úgy söpörtek végig, hogy a villanó mozdulat
Szinte egy helyben örvénylett, én hirtelen,
Sarkamat a jégbe vágva, fékezve megálltam,
S a magányos csúcsok mellett továbbálltak.
Sőt, mintha a föld láthatóan fordult volna
Egyet a mindennapok tengelyén. A hegyek
Mögöttem ünnepélyes kíséretként, erőtlenül
Nyújtóztak, és én addig bámultam, míg minden
Újra oly békéssé vált, mint a nyári tenger.

(9)

Ti földi erők, források szellemei,
És ti, kiknek hangja felhőkből üzen,
És ti, kik álló tavak, medencék rokonai
Vagytok, nem vélhetem, hogy becstelen
Reménnyel részesítettetek ilyen
Elbánásban – mikor sok éven át
Így, fiús játékok segédletével, fákon,
Barlangokban, erdőkön, dombokon
Megléptetek a veszély és kívánság
Ezer jellegű pecsétjeivel, s ekképpen
Tengerként leheltetek életet világomba,
Felruházva a tájat örömmel, reménnyel,
Félelemmel, jelentéssel.

(10)

Követhetném tovább e témakört még
Sorba véve minden játékot, sportot, melyre
Az évszakok váltakozása bennünket ösztökélt,
S nem is lenne haszontalan elfoglaltság.
Hangos kis csapat voltunk. A nap az égen
Nem láthatott a mienknél gyönyörűbb völgyet,
Sem mosolygós gyömbéret, mely a mezőt,
Hol leszedték, jobban kiérdemelné.
Rögzíteném, s nem tétova hangon,
Miként szórakoztunk esténként tőzegtűz
Melege mellett, kezünkben tollal, négyzethálós
Palatáblán keresztek és rejtjelek irkáit
Próbáltuk megfejteni, homlokunk szinte

Összeért, oly alázatos küzdelemben,
 Mely versben meg sem fogható.
 Vagy a csupasz asztal körül, hófehér laposztás,
 Meggy- vagy juharszörp pihen karnyújtásnyira,
 És csatára fel! – máriás vagy hatos –
 Vastag dongájú sereg vezet, de nem úgy,
 Mint a kaszinóban, hol hálátlanul
 Dobják el a lapokat, holott még használhatók,
 Ezek itt hosszú partik során lettek rojtosak.
 Ó, mily visszhanggal huppantak az asztalon!
 Ironikus káró, gyászos árnyalatú kőr,
 Hanyatló tündöklésű dámák fénylettek,
 Egybemosódó homályba burkolt filkók
 És az udvar becsmérő tekintetén
 Felháborodott királyok. Mialatt odakünn
 Sűrűn esett az eső, vagy keserű zúzmara
 Dühöngött metsző, hangtalan fogakkal,
 És gyakorta a szomszédos tó hasadó jege
 A vízben elmerülve, hosszan ismétlődő
 Kiáltásokat küldött felénk a rétek és
 Dombok között, az északi Baltikum
 Farkasüvöltését utánozva néha, és
 Félbeszakít egy szenvedélyes partit.

(11)

Éppígy, mohó szívvel írhatnám le
 Az őszi erdőt és a hófehér, csüngő fürtös,
 Rejtett lugasokat. Bot, horog, úszó
 (A bolond remény igaz jelképei)
 Vezettek, csaltak sziklán, sekély öblön át,
 Ahol soha nem tündökölt nyári csillag
 Fénye, tekergő hegyi patakok ölén
 Megbújó elhagyott pisztrángos zuhogókig.
 Fülledt, szélcsendes napokon a dombokról
 Eregettünk sárkányt, mely onnan
 A fodros felhők közé tűnt. Viharos időben
 A mélyebben fekvő réteken iramodtunk,
 Hogy a sárkányt az ellenszél kapja föl.
 Mindezek, s a velük versengő emlékek
 Követelik a hálás beszámolót. Bocsánatos
 Ének lenne, és olyan – ha jól ítélem –,
 Melyet hosszan nyújthatnék sértetlenül,
 De meglátásom szerint, ha mindet nem
 Érintjük is, kifinomult félelemből,
 Hogy vitánk egysége meg ne törjön,
 Célba érünk, bár arról nem beszélünk,
 Ami e helyütt rendbe nem fogható,

Mert sem az érveléshez, sem a nyiladozó
Értelem és a Természet magyarázatához
Érdemben semmit hozzá nem tesz.

(12)

Nyolc nyarat megéltem;
Azon a héten, amikor, szeretett Hawkshead,
Völgyeid közt megtelepedtünk, amikor
Gyermeki szemembe ösvényeid, patakjaid
S partjaik az újdonság álmát sugallták,
Ekkor történt, hogy Esthwaite taván, egy
Fül alakú félszigeten kóboroltam, s az esti
Szürkületben, de még tisztán láthatóan
Valaki, talán fürdőző, a szemközti parton,
A vízhez közel egy fa mellett
A ruháit egy kupacban hátrahagyta.
Fél órát vártam, de senki nem jött értük.
A csendes víz hátán az árnyékok sötétbe
Váltak, csak egy-egy felbukó hal zavarta
A lélegzet-visszafojtott mozdulatlanságot.
Másnap emberek jöttek, csónakjukban
Vashorog, hosszú rudak, és jó idő múlva
Egy kísértetarcú halott bukott fel a vízből,
A fák, a hegyek és a tó gyönyörű látványától
Övezve. Beszámolómban kitérhetnék
Egyéb, áradatban vagy kiégett mezőn,
Kőfejtőbeli vagy ingoványos lápvidéki
Balesetre. Említhetnék egy téli hófúvásban
Magára maradt szenvedőt, tragédiák sorát
A falvak életéből, melyek gondolataimba
Képeket írtak. E képekhez az évek során
Független, széttartó érzések társultak,
S ezek a képek fejemben még ma is élnek,
És csakúgy, mint az érzelmek alaptípusai,
A bomlás és elmúlás számukra ismeretlen.

(13)

Létünket behálózzák olyan időfoltok,
Melyek felsőbbrendűségükben gyümölcsoltó
Erőt rejtenek, és melyek lelkünket, s legfőként
Képzelőerőnkét táplálják és láthatatlanul
Folyton megújítják, holott mindennapos
Tevékenységünk és elfoglaltságaink, úgy
Tűnhet, e foltokat háttérbe szorítják.
E pillanatok elsősorban gyermekkorunkból
Származtathatók. Emlékszem jól
(Egy homályosan felidézhető, korai emlékről

Beszélek most), ifjú siheder koromban,
 Amikor a kantárt még épphogy kézbe fogtam,
 Csikómat nagyravágyón felnyergelve,
 Kilovagoltunk a dombok közé,
 Mi ketten, két lovas: őszinte James,
 Kalauzom és bátorítóm volt velem.
 Nem jutottunk még messzire, mikor véletlenül
 Társam tőlem elmaradt, és én félelmemben,
 Lovamról leszállva, a durva, fagyos ingoványban
 Botladoztam. Nagy sokára egy völgybe
 Értem, ahol régen egy férfit, asszonya
 Gyilkosát vasba verve akasztottak.
 Elkorhadt már az akasztófa,
 A csont és a vas szétmállottak,
 Csak egy sírhant alakú, zöld pázsitos
 Domb jelölte a múltat. Megfordítva lovam
 A puszta meredélyen fölfelé kapaszkodtam,
 Egy csupasz tavat láttam a dombokon túl,
 Jelzőtűz fényét egy hegytetőn és
 Nem messze egy leányt, fején vizeskorsó:
 Nehéz léptekkel küzdött az ellenszélben.
 Való igaz, köznapi látványban volt részem,
 Mégis, ember számára ismeretlen színekre és
 Szavakra lenne szükségem, hogy leírhassem
 Azt a látomásszerű elhagyatottságot,
 Ahogy kalauzom nyomát kutattam,
 A kétségbeeséstől körülzárt kopár medencét,
 A magányos magaslat jelzőtüzét,
 Az asszonyt és széltől tépázott
 Ruházatát.

(14)

Éppígy emlékezem,
 Évekkel később, bár még kiskoromban,
 Egy jelenetre, mely hasonló erővel
 Ruházott fel. Karácsony idején,
 Egy nappal az ünnepek előtt,
 Fáradtan, s nyughatatlan-lázasan,
 Kimentem a határba a fogat elé,
 Mely minket, öcsémet s bátyámat is,
 Az iskolából hazavisz. Egy kőszirt
 Magaslott két út találkozásánál, s a
 Kocsis mindkét irányból érkezhettek:
 A választás merő bizonytalan.
 A legmagasabb pontra mentem,
 Ahonnan mindkét utat jó
 Félmérföldnyire beláttam.

Zord, viharos nap volt, hátamat
 Egy csupasz kőnek vetve a fűben ültem.
 Jobb kéz felől egy birka nézett rám,
 Bal felől a galagonyáson füttyült át a szél,
 S e két társsal oldalamon várakoztam,
 Szemem meresztve. A ködből
 Hol egy erdőfolt, hol a mögötte fekvő
 Síkság sejlett elő. Épp tíz napra rá,
 Hogy az atyai házba költöztem, de még
 Az új iskolai félév kezdete előtt,
 Apám meghalt, s mi testvéreimmal
 Árván, utolsó útjára kísértük őt.
 A bánatot hozó esemény büntetésnek
 Tűnt, s mikor újra felidézem, milyen
 Reménytelen szenvedéllyel, jóllehet
 Köznapi gondolatokat érlelgetve
 Néztem szét egykor a szirt fokán,
 Isten előtt, ki ekképpen vágyaimat
 Egyengette, mélyen meghajolok.
 És eztán mindig, az ónos eső és a szél,
 Az elemek munkái mind,
 A magányos birka és a villám sújtotta
 Fa, az öreg kőfal zord zenéje,
 A vizek és erdők nesze, s a köd,
 Mely mindkét út fölött árnyakat
 Öltve terjengett, félreérthetetlenül,
 Mind e látvány és hangok gyakorta
 Visszatértek, s az élményt én mint
 Kútvizet iszom. Semmi kétség, hogy
 Majd később, ha éjfélkor zivatar dobol
 A tetőn, vagy nappal, mikor számomra
 Ismeretlen erdőt járok, lelkem és tudatom
 Hátterében ez az élmény motoz.

(15)

Azt sem feledem,
 Hogy élveztem más örömeket is, tisztább
 Forrású mámort. Szerényen igyekszem
 Felderíteni, a Természet miként
 Ruházta rám gyönyörű, magasztos formák
 Erejét, közérdekből vagy egy szenvedély
 Nyomán. S azt sem feledem, hogy
 Gyakran, viharos időkben is, átéltem
 Az érzékek szent villanását, mik
 Egyszerűségükben is egyféle szellemi
 Bájt rejtenek: letisztult örömet,
 Mely, ha nem tévedek, megújuló

Valónkat korábbi énünkhöz csatolja
A velünk született készségek révén,
S létünk zenitjén az élet és az öröm
Közti összeforrt egységet jelenti.

(16)

Igen, emlékszem, a változó
Táj harmadfél éves elmémbe véste
A távozó évszakok arcait, már akkor,
Gyermekként is, az örök szépséggel
Öntudatlan kapcsolatban álltam,
Forrásából érzéki örömöket ittam:
Egybefüggő felhők színezte vízfelszínen
Fodrozódó párák alakjaiból.
Westmoreland homokja, öblök és vizek,
Cumbria sziklás csúcsai! mesélhetne
Mind, miként álltam a látványban idegenül,
Mikor a tenger az alkony árnyaitól
Megszabadulván, a kelő holddal küldött
Édes üzenetet a szirteken túl egy
Pásztorkunyhó felé. A látványhoz
Nem kapcsoltam gondolatban formát,
S nem hozott az érzés sem csendet,
Sem nyugalmat, mégis, ott maradtam állva,
Míg szemem tíz mérföldet bejárt
A csillogó nyílt vízen, és úgy tűnt,
Mint a virágmézet gyűjtő méh, én is
Új örömet gyűjtök a fény széles mezején.

(17)

Az idő tájt gyakran leltem örömöm
A gyermek mindennapi játécai közt.
Viharos kielégülést, mely a vért hirtelen
Felkavarja, majd feledésbe merül.
Még ilyenkor is sugárzás vett körül,
Szinte egy pajzs megvillanó fényeként.
A föld s a Természet arcai meséltek
Nekem emlékeztetón, még ha néha
Furcsa logikával is, de nem hiába.
S nem haszontalan, véletlen utakon
Mutattak meg közvetett társításokat,
Noha akkor ezek számomra élettelen
Álomba merültek, egy érettebb korban
Várva az ébredést, hogy elmémet
Élesítsék. És ha a mindennapok játécai
Az emlékezet rostáján át is peregnek,
Egy kép agyunkba rajzolódva megmarad,

Hordozva a játék alapvető tanújelét,
S e jelek nap mint nap felidézhetők.
Így, e sokszor előhívható jelek,
A szorongató félelmeiktől, örömeiktől,
A gyakran megidézett boldogságtól átítatva,
S az elfeledett játékok megfoghatatlan
Érzésének erejével átváltoztak, lettek
Magasztosak és gyönyörűk, s a távoli
Időbe tűnten is megszokottan kedvesekké
Váltak, mert alakjukban, árnyaikban
Láthatatlan kapcsolatokon keresztül
Mind kötődtek valamely elfeledett
Érzelemhez, szeretethez.

(18)

A korai időktől

Kezdtém sorsom elbeszélni, aggódván,
Hisz az emberi szeretet gyöngédsége néha
Kikezdi az emlékezést, ahogy a tavaszi szántás
A hóvirágnak kárára szolgál. De barátom,
Ki oly serényen keresed együttérzésemet,
Nem találod-e majd úgy, hogy mesémet
Értelmetlenül hosszúra szabtam?
Egyúttal remélem, hogy a múltat idézve
Korholó tapasztalást nyerek, melynek
Ereje előrelendíti mai férfiletem,
És munkám megbecsülést gyümölcsöz.
De talán mindez hiábavaló kívánság
Részemről, és ezzel a múltba révedéssel
Sem magamat jobban ki nem ismerem,
Sem te a szívet, melyet szeretsz, nem
Látod tisztábban. Félek, elmarasztalsz,
Ha nem hagyok fel a derűs órák,
Csodás alakok, édes érzemények,
Elmúlt életünkbe, gyermekségünkbe
Visszarepítő fényjelek számbavételével,
Melyek képzelőerőmet serkentették.

Második rész

(1)

Eddig követtük, barátom, az utat,
 Mit bejártam, ahogy az erdőket,
 Mezőket átbolyongtam. Bontakozó
 Szenvedélyem vétlen erők táplálták,
 Hisz hétről hétre, hónapszám,
 Felborult állapotban éltünk.
 Rendesen nyaranként sötétedésig
 Feledkeztünk a játékba. Alkonyatkor
 A székeket a ház elől bevették, a pad
 S az ajtóhoz vezető lépcső üres lett,
 A munkás és az öreg, ki addig ott
 Ücsörgött, hirtelen álomba merült,
 De a mi örömünk és vidám perceink
 Tovább peregtek. Majd később, amikor
 A terek és kertek sötétbe burkolóztak,
 S a felhőket csillagok vették körül,
 Lüktető elmével, elcsigázottan mi is
 Bebújtunk az ágyba. Ó, nincs ember, ki
 Sokra becsülné a szellemi erényt
 Ifjúkorára emlékezve. És van-e, akár
 A bölcsek közt is, ki ne kívánna
 Lehetetlent, s ha tehetné, ne csempészne
 A hétköznapiok valójába gyermeki vágyat,
 Hogy minden gondot száműzzön?
 A szakadék, mely egykori és mai valómat
 Elválasztja egymástól, testemen éket üt.
 S ha a múltba visszarévedek, a két
 Jelenlét két különálló öntudatként
 Lakozik szívemben, mintha a mai
 S hajdanvolt énem öntudatával
 Egyszerre bírnék.

Örömeink fő

Színterén a környék elszórt szobrai.
 Közülük egyet kiváltképp kedveltünk,
 Mely a falu piacterén állt, de később,
 Hosszú távollét után megpihelve, láttam,
 Hogy helyén egy vakolt, meszelt közösségi
 Ház páváskodva sajátítja ki a teret,
 Mit egykor sajátunknak éreztünk.
 Hadd sírjanak a hegedűk, te légy
 Vidám! Tudom, barátaim, többen
 Gondoltok, velem együtt, a szelíd
 Csillagos estékre és a dámára, kit

A kőzet mintázott. A hölgyalak
 Hatvan éven át, kitartóan szemlélte
 Piaci árusok roskadó asztalát.

(2)

Szilaján versenyt futottunk az idővel,
 Szédült iramban fordult az év, de közelgett
 Már az idő, mely csendesebb örömök
 Vágyát hozta el. A Természet gyönyörű
 Tájai a nyári vigasságok mintáihoz
 Tapadtak, s minden fiús játék csak
 Akkor szerzett meglelégedést, ha
 Ernyedten úztük. Nyári délutánonként
 Versengve evezünk a windermere-i
 Tavon. Utunk célja egy madárdaltól
 Hangos sziget, vagy egy másik, a tölgyes
 Árnyékában, telis-tele gyöngyvirággal,
 Akár egy mező, vagy egy harmadik,
 Ahol egy régi kőlap és egy faragott sír
 Jelölte az egykori remeteség letűnt
 Történetét. Egy-egy ilyen versenyben
 Minden kényelmetlenség, fájdalom,
 Féltékenység rögtön véget ért. Senki
 Sem csalódhatott. Az árnyasban
 Győztes és legyőzött egyként
 Örömittasan pihent, s így önzésünk,
 Gőg és önhittség, hamis büszkeség
 Semmivé olvadtak, és erőnk vagy vélt
 Ügyességünk rétegekkel gazdagon,
 Felülmúlt mindent, és elhozta
 Lassanként a szív függetlenségét,
 Szelíden. Barátom, ki ismersz engem,
 Feddéstől nem tartva hozzátehetném,
 Hogy innen származik féltékenységem és
 Szerénységem, és ez a lecke tanított meg,
 Talán túlzottan is, az örömet ígérő
 Magányt megkedvelnem.

Testi erőnket nem puhították finom
 Lakomák. Ismertük, bár nem örömünkre,
 A nehéz éhséget, napi betevőnk
 Egyszerű volt. Szűkös heti zsebpénzünket
 Minek is emlegessem! Az év háromnegyed
 Részében szegénységben éltünk. De utóbb,
 A félévi szünetről az iskolába nem
 Üres tárcával érkeztünk. Ez a bőség
 Csitította vágyainkat, és tartalmasabban
 Étkeztünk, mint amit a vénséges asszonytól

Kaptunk, akiről már szóltam. Ezért hát a
Távoli völgyekbe tett hosszú kirándulások,
Paraszi vacsorák a hegyek közt, a hűvös
Zöldben, folyóparton vagy a forrás mellett:
Ünnepi étek, melyek által a természeti kép
Fásultságból az étkezés örömébe fordult.

Céloamat nem feledem, ha elmesélem,
Hogy a hosszú szemeszterek során
Általában kétszer is könnyelműen
Költekeztünk, hogy legalább ekkor,
Még ha csupán egyetlen napig, a vágózó
Mén iramát élveztük. A jó öreg fogadós eszén
Bizony túljártunk olykor, be kell vallanom,
Hisz a távolság napi járőföld,
Ha óvatosak vagyunk, de a helynek
Messzi tájon híre kelt. Az apátság,
Öreg falaival, harangtornyával,
Sérült boltívével, az élő fák ölelte kép:
Megszentelt színhellyé vált. A zöld,
Puha pázsiton lovaink legelésztek.
A szél kerülte völgy benső békéje,
A rom magukban álló tornyai
És köröttük mind a fák, hangtalanul,
Moccanatlan, egész nap a sziklás partot
Verdeső tenger moraját figyelték.

Újra lóra ültünk. A sarkantyú és
Az ostor parancsát követve szilaj csődöreink
A temetőkápolna mellett suhantak,
Egymással iromba versenyre keltünk,
És magunk mögött hagytuk a keresztes
Lovagot, az apát szobrát és az árva
Ökörszemet, mely egykor oly édesen énekelt
Az öreg templom főhajója hosszán.
Futó záporok után szél járta át
A boltozat nélküli templom hidegét,
A falakról borzongó borostyán csüngött alá,
Mégis, a komor idő ellenére, a láthatatlan
Kismadár magát szórakoztatva énekelt.
Bárcsak örökre itt rendezkedhetnek be,
Hogy ily muzsikát halljak! Az ódon falakat
Magunk mögött hagyva, a völgy felé
Felelőtlen kerülőt tettünk, és ágon-bogon
Poroszkáltunk haza. Ó, ti sziklák, patakok,
Az esti ég moccanatlan lelke!
Ez örömteli órán állandó jelenléted érzem,
S lassítva lépteinket, a meredek hegyoldal
Mentén lovaink fújtatnak egyet.

A hold sugarai a tenger felől megvilágítják
A patkók nyomát a homokban.

A Coniston-tó partján őszi fasor;
Egy kiszögellő földnyelv végében a fák
Hosszú ágai a víz fölé hajoltak mélyen,
Árnyékukban akár egy vitorlás is
Elfért volna, mint egy fedett árkádsoron.
Egy régi kastély állt a közelben, groteszkül
S egyúttal csodálatos módon a tornyot,
A kéményeket tetőtől talpig benőtte
A repkény. Ide látogattunk, ez szokásunkká
Vált, s a parton a hűvös terecske ölén,
A jóemberek, kik a magára hagyott
Udvarházban éltek, friss vajjal, forró teával
Kínáltak, és cserépedényben, a füstös szén
Fölött pirított hallal. A fák árnyékában
A csendes tavon ringó csónakban,
Miként holmi búvóhelyen, fogyasztottuk el
Az ízletes fogást. Megfáradt lelkünket
Igaz örvendezésre készítette, ha
Pillantásunk az elnyúló ágak mögött
Keletre, a magas hegyek ormára tévedt,
Ahol a lenyugvó nap, bár maga láthatatlan,
Fénye rózsállón megpihent. És kimondtam,
Mert itt öltött testet bennem a gondolat,
Hogy benső, lelki érzeteink halványan
Mindig emlékeztetnek külső körülményeinkre,
E gyönyörű képpel szemem előtt, kimondtam,
Hogy bárhol érjen is halandó sorsom véget,
Te drága kép, rád majd ott is emlékezem.
Hogy halálom óráján is rád gondolok.
Hogy a lenyugvó nap, bár a völgyekre
Futó pillantást sem vetett, utolsó sugarai
Épp azokon a drága ormokon időztek,
És oda intettek búcsúfényt,
Ahol reggel felkelt. Tizennégy nyarat
Megértem, s e szavakkal őszinte érzéseim,
Egy hirtelen jött gondolat hullámain
Bennem ekként szólaltak meg,
Pedig e gondolat mélysége messze
Meghaladta akkori érettségemet.

A Windermere-tó keleti partján,
Egy kellemes öböl karéjában állt egy
Fogadó, de nem ám holmi falusi kunyhó,
Amilyenek a körötte lévő házak, emez:
Pompás intézmény. Az ajtóban a hintót
Libériát öltött segédek fogadták, s odabent

Az asztalon vérvörös bortól csillogó palackok.
 A fogadó öröktől fogva, de legalábbis mióta
 Egy másik ház a szigeten megépült, kiérdemelte
 A költők sóhaját. Büszkélkedhetett egyedülálló
 Lobogó tüzével vagy az árnyat adó platánnal,
 És bár a rímek a bejárat fölött
 Elmosódtak, s az oroszlán egykori címerét
 Kék alapon arany betűs, festett felirat bitorolta,
 Mintegy borsot törve a hajdani festő orra alá,
 A színhely számomra, botor pompájával,
 Mégis kedves mind a mai napig. A lejtős kert,
 Fölötte a magaslaton tekepálya, mögöttünk pedig
 Egy liget, tündöklő fényekkel a fák közt
 S a fák fölött. Fél délutánokat játszottunk itt,
 A simára kaszált gyepre, még frissítőt,
 Epret vagy teasüteményt se kívántunk,
 Kiáltásaink messze csengtek körülöttünk
 A hegyek felé. Mielőtt az est leszállt,
 Naszádunk az alkonyba forduló tavon
 Visszatért, ám előzőleg kitérőt tettünk
 Egy kis sziget felé, ahol egyikünk,
 Csapatunk vándorénekese hátramaradt.
 Fuvoláját gyöngéden fújva egy sziklán,
 Magányosan trillázott. Ó, ily pillanatban
 A mozdulatlan víztükör nyugalmat árasztó
 Képe elmémbe írta magát, s az öröm terheit,
 A soha ilyen gyönyörű eget, szívembe zártam,
 S a kék magával ragadott, mint egy álom.

(3)

Így napról napra érzések érlelődtek
 Bensőmben, s a látható világ dolgai egyre
 Kedvesebbé váltak. Régtől fogva
 Szerettem a Napot, már kisfiúként is
 Szerettem, de akkor nem úgy, mint ma:
 Földi létem biztos pecsétjeként, a fényt,
 Mit ha láthatok, tudom, hogy élek.
 Nem, akkor azért, mert gyönyörű fényét
 Elöttem szétterítette a reggeli dombokon.
 Sok tétlen órán néztem, ahogy lenyugvó
 Sugara a nyugati hegyeken játszik, amikor
 Örömtől ittasan a vér ereimben a maga
 Kedvére folyt, s vidáman felsóhajtottam.
 Az otthon- és hazaszeretethez hasonló, ilyen
 Szerény, de forró érzelmeket tápláltam
 A számomra szintúgy kedves Hold iránt is.
 Ácsorogva bámultam rá, és álmodoztam,

Ahogy a dombok között himbált, mintha
Minden egyéb tájék számára ismeretlen
Lenne, csak hozzád tartozna, gyermekkorom
Völgye, igen, mint amire, szürke kőházaiddal,
Egyedül te formálhatnál sajátosság jogot.

(4)

Az alkalmi varázslat, mely szívemet
Kezdetben a vidék tárgyaihoz kötözte, napról
Napra halványul, de sietek elmesélni, hogy
A Természet, mely eddig csak közvetett módon
Ékelődött egyéb létezők közé, mostantól
Számomra önmagáért létezett. Ki oszthatná
Fel nagyszerűségét mértani szabályok szerint?
Ki rendelhetne kerek vagy szögletes formát
A Természethez? Ki ismerheti az órát, mikor
Külső megjelenésének magvait elvetették?
Ki mutathatna rá pálcájával, hogy kijelentsse:
Egy folyó bizonyos szakasza az ő elméjéből
Forrásozik? Te, barátom, mélyen szántó
Gondolataiddal, nem szolgálod ama téves
Eszmét, mely által, gyengeségünkben,
Mekülönböztetéseket végzünk, és véljük,
Hogy halovány kontúrokat észlelünk
Csupán, de nem mi hozzuk őket létre.
Neked, kit nem vakítanak el külsőségek,
A mindenség egysége megmutatkozott.
S velem együtt, ki másoknál kevésbé
Termett az érzékek skatulyázására,
Kétségbe vonod, és szapora szóval hirdeted
Minden sajátosságos és független elem
Születését, létét és történetét.
Nehéz feladat a lélekelemzés ott, ahol
Nem pusztán általános vágyak és szokások
Működnek, de sajátlagos gondolatok,
Nem rest és misztikus értelemben,
De a ráció szavának súlya alatt,
Bár forrásuk ismeretlen.

(5)

Áldott a csecsemő,
Fejthetem tovább, legjobb képességem szerint,
Létünk fejlődését: áldott legyen a kisdéd
Anyja ölén, a gyermek, aki anyja mellén
Elszenderült, s ki mikor lelke egy másik
E világi lélekkel rokonságra lép,
Anyja szeméből merít bátorságot.

Ily érzelmek borzolják tompa életét,
 Mint ahogy a szél kel, és figyelme,
 Már lelke első ébredése során,
 Így válik azonnal éberré; mohón egyesíti
 Majd minden tárgy elemeit egyetlen
 Képben, kivéve azokat, melyek ellenállnak
 Az egységesítésnek. Napról napra így lesz,
 A szeretet fegyelmében növekedve,
 Érzékelése és figyelme élénkebb egyre,
 S gondolatai állhatatosan őrzik majd
 A formák részleteit, melyeket befogad.
 Egyetlen szeretett jelenlétben,
 Jobban mondva, abban a tanulásra
 Készítő közegben, melyet a szeretett
 Lénytől nyerünk, létezik egy érték,
 Mely mindent átjár és életre kelt
 Az érzékelés széles spektrumán.
 Nem magára hagyottan, akár vadul,
 Akár rossz hangulatban, a gyermek ereiben
 A földhöz, a Természethez ragaszkodó
 Vér csörgedez, a külvilághoz ez köti.
 Érzelmileg lényét a tobzódó mindenség
 Tartja fogságában. A Természet
 Bőségében kínálja számára magát,
 S mert kielégíthetetlen, mindig újat ad.
 Hisz a gyermek érzései átvett erők,
 Elméje – a fájdalom, a félelem és
 Az öröm élményétől felvértezve – ,
 Az egyetlen elme ágenseként, újat
 Teremt, de a művel, melyet szemlél
 Mint alkotó és befogadó egyaránt,
 Szövetségre lép. Bizony, ezek emberi
 Életünk első költői élményei, és bár
 A későbbi évek sokakban eltörlik
 A kezdeti irányt, másoknál, minden
 Változás vagy romlás ellenére, a szabály
 Mindhalálíg érvényes marad.

(6)

Már egészen korán,
 Nem sokkal azután, hogy csecsemőként
 Az érintés segítségével anyám szívével
 Először szótlán párbeszédet kezdtem,
 gyermeki érzékenységemnek hangot
 mertem adni, ez létünk születéssel
 Szerzett joga, ami által bennem e rezgések
 Csak növekedtek egyre. Ám az út előttem

Sokkal kuszább, és attól tartok,
 A kacskaringók szemléltetése antilop-
 Izmok és sasszárnyak nélkül bajos.
 Érthetetlen módon, régi gondjaim most
 Eszembe ötlenek: nem tudom megmagyarázni,
 Miért maradtam egyedül a látható világgal.
 Szeretetem tárgyai kimozdítva, de az
 Épület továbbra is áll, mintha
 Lelke tartaná. Minden látható számomra
 Kedvesnek tűnt, és ebből következett,
 Hogy a Természet hatásaira elmém
 Kinyílt. Kinyílt a legapróbb elemekkel
 Történő benső egyesülésre, szívünk ebben
 Józanul eligazít, de csakis oly tárgyak
 Felé fordulunk, amelyeket már eleve
 Szeretünk.

(7)

Bizony, fiatalságunk

Végtelen örömök forrása, de mennyit ér
 A boldogság, melyet minden pillanatban
 Ismeretszerzés kísér, és minden új ismeret
 Bú nélküli vigasz. Az évszakok rendes
 Váltakozása számtalan újabb, átmeneti
 Minőséget kínált, s ezt csak a figyelmes
 Szeretet erejével vettük észre, ám ezen
 Örömök, más észlelésnek ismeretlenül,
 A lelkünkbe íródtak, örök időkre. Ezért
 Életünkben a változások gyönyöre még
 A magánynál is kellemesebb társaság,
 Mert a társasági élet örömeit a magány
 Percei édesítik némán, tolakodás nélkül.
 Az agy a sokféleségben különbséget
 Lát ott is, ahol a közönséges szemlélet
 Semmi különbséget nem talál, épp ezért
 E forrás ismerete kifinomult érzületre vall.
 Gyakorta egymagamban kóboroltam
 Esőben, viharban vagy csillagfényes
 Esteken, az elcsendesült mennybolt alatt.
 Ilyenkor éreztem, hogy minden neszben
 Erő lakik. Hogy önmagában mind magasztos,
 Sohasem profán hangulatot idéz. Vagy egy
 Sziklamélyedésben megállva hallgattam
 A föld lelkének ősi nyelvét vagy a távoli
 Szelekben lakozó hangokat. Látomásaim
 Erejét e forrásokból nyerem. Úgy ítélem,
 E homályos túlfűtöttség részemről nem

Haszontalan. Ha másért nem, mert
 A rajongás szeplőtelen értelmünkkel
 Rokon. A lélek, emlékezve rá, mit érzett
 Egykor – bár hogy miképpen, azt elfeledte –,
 Megőrzi a kifinomultság elvont érzetét,
 Melyre táguló értelmünk egyre visszahat.
 Mert értelmünk ugyan gyarapszik
 Folyvást, mégis: bármennyi új ismeretnek
 Jutunk is birtokába, mindig újabb tudást
 Szomjazunk.

(8)

És nem csupán

E fenséges sokféleségben, sőt még kevésbé
 A megnyugvásban rejlik a tárgyi világ
 Általános ereje és látszólagos lényege,
 Mely agyunkat az érzékek örömeivel áthatja.
 Nálam ez a hatás, egyéni tulajdonságaim
 Ráadásaként, lelkemben öltött testet.
 Kora hajnali sétáimon, gyakran még az első
 Tanóra előtt, öt mérföldet tettem meg.
 Boldog mámorban kóboroltam a kis tó körül,
 Örömittasan, nem úgy, mint akkori, forrón
 Szeretett társam, aki gyakran elkísért. Milyen
 Boldogan olvassa majd e sorokat, ezt az oldalt,
 Amely más számára talán semmit nem közöl,
 És bár jó néhány év férközött közénk azóta,
 És mai gondolataink a másik számára oly
 Ismeretlenek, akárha meg sem éltük volna
 Azt az időt, amelyről most beszámolok.
 Nemritkán házunk zárnyelvét már a
 Hajnali rigók éneke előtt megemeltem,
 S a dombok között egy kiszögellő magaslatra
 Ültem egymagamban, jóval pirkadat előtt.
 A völgy odalent hangtalanul nyújtózott még,
 Tökéletes magányába zártan. Miképpen
 Követhetném nyomon érzéseim fonalát?
 Vagy épp eredetét? Lelkiállapotként
 Gyakran oly szent megnyugvás ereszkedett
 Rám, hogy cserben hagyott a jelenvaló,
 És amit láttam, nem volt egyéb, mint
 Rejtett önmagam, egy álom, gondolataim
 Tája, hű lenyomata.

(9)

Hosszasan mesélhetném,
Miként hatott rám tavasz és őszi, a havas
Téli táj vagy a nyári nap hevétől védő
Hűs. A nappal és az éjszaka, esték, reggelek,
Álmaim és éber gondolataim ápták lelkem
Szinte már vallásos önátadását, amellyel
A Természetet szerettem. Ám annyit legalább
Ne feledjünk, hogy kezdeti alkotói
Érzékenységgem a világ mindennapjainak
Malomként őrli ritmusában sem csitult.
Formálódó erők lakoztak bennem. Egy
Lázadó, irányító kéz vezetett, gyakran
Görbe utakon, egy hétköznappal
Viaskodó öntörvényű szellem,
De alázatos módon alávetve magát
A külső világnak, melyben társára lelt.
Agyam segédfényt küldött, a lemenő nap
Sugarát új ragyogással ruházta föl.
A madarak éneke, a gyöngye szellő,
A magukban morajló források: ez mind
Uralma alatt állt, és még az éjféli vihar
Is sötétebbre váltott tekintetem tükrében.
Ezért a főhajtás, innen ered a hódolat,
Innen származik rajongásom a környező
Természet iránt.

(10)

És a mellett
A mellékes körülmény mellett sem
Mehetünk el szótlánul, hogy mindig is
Jobban szerettem a fáradságos munkát
És gyümölcsét, mint az elméleti okfejtést,
Hisz jellege közelebb áll a költészethez,
Az alkotáshoz. Arról a vég nélküli
Építkezésről szeretnék szólni, melyen
Érzékenységgünkkel dolgozunk, és amely
Rokonságot sem mutat a közönséges
Szemlélettel. Elérkezett tizenhetedik
Eszteendőm, és vagy ebből, a gondolataim
Legmélyén megbúvó habitusból, vagy a
Mindent rokonszenvvé alakító nagy
Kapcsolódási elvekből következően, az
Élettelen természetre saját örömeimet
Vetítettem, felfényllett az igazság ereje,
És valós tárgyakkal társalogtam, mert
Ekkor megláttam a tengerként ölelő

Áldott állapotokat magam körül.
Így teltek napjaim, és addigra
A Természet túlárado lelkéből már
Oly sokat merítettem, hogy minden
Gondolatom érzelmekkel telítődött.
Csak ott leltem megnyugvást, ahol
Szavakkal ki nem fejezhető öröm
Járt át minden mozgó és mozdulatlan
Létezőt, mindent, ami az emberi szem
Vagy elme előtt ismeretlen, de mégis a
Szívünkben él. Minden felsíró, éneklő,
Minden rohanó, ugrándoó létezőt,
Minden boldog eget verdeső, a hullámok
Mélyén surranó létezőt, sőt, magát az
Áramlatot, vagy a vizek roppant mélyeit.
Ne csodálkozz töprenkedésem, hisz
Mindenben egyetlen örömteli létezőt láttam.
Egyetlen muzsika hangja volt számomra
Hallható, s a lehangosabb épp, mikor a
Tapintható fül, a külső ingerek hatására,
Funkcióját veszve zavartalan álomba merült.

Hiba ez, tán úgy véled, és más hit
Könnyebben elnyeri a jámborság jutalmát,
S én nélkülözöm az összes emberi erényt,
Mely ezt a földet oly varázslatossá teszi.
Úgy hálátlan hangon énekelnék meg
Benneteket, ti hegyek, tavak és robajló
Zuhogók, ti ködök és szelek, kik a dombok
Közt lakoztok, mely egykori szülőhelyem.
Ha ifjúkoromban szívemben tisztaság
Honolt, s a világba vegyülve megelégedtem
Szerény örömben, és – csupán Istennel
És a Természettel társalogni – a gyarló
Viszályoktól távol tartottam magam,
Úgy azt nektek köszönhetem. E félelmetes
Korban, a remény e sivatagában, néha
Közönyben és csüggedésben, máskor
Lelket romboló mámorban, jobb sorsra
Érdemes emberek dőltek, tőlünk jobbra,
Balra, önzés közepette, melyet hamis
Békecsók leplezett és csend és szeretet,
Hisz a jövőt fürkésző prófétát vonakodás
Nélkül kigúnyolták, ez idő tájt,
A döbrent elhagyatottság óráján, nem
Inogtam meg természetünkbe vetett
Hitemben. Latinos önbizalommal
E hit támogatott minden keserűségben, és

Tette áldottá életemet. Az ajándékot tőletek
 Kaptam, ti hegyek. Ó, örök Természet,
 Te tápláltad büszke vágyam, és
 Nyugtalan szívem benned talált soha
 El nem múló örömet, forrást, tiszta
 Szenvedélyt.

(11)

S te, barátom,
 A dicső városból jöttél, egy másik világból,
 De veled más-más úton ugyanoda
 Értünk. Ezért merek fenntartás nélkül
 Veled mindent megosztani. Nem félek
 A gyáva nyelvek koholt vádjaitól, sem
 A néma testbeszédtől, amely ember és
 Ember között oly gyakran bemocskolja
 A szeretet és a szépség kifejezéseit.
 Mert te is a magányban kerested az
 Igazságot, és egyike vagy a Természet
 Legőszintébb imádóinak, sok tekintetben
 Édes testvérem, de leginkább ebben
 A csodálatban. Búcsúzom, jó egészség
 És az egészséges elme csöndje kísérelje
 Utad, ki alkalmanként keresed a
 Társaságot, de még gyakrabban élsz
 Magadért és egymagadban. Boldogan
 Teljenek napjaid! Áldott legyen az Ember!

Tárnok Attila fordítása

Húszévesen, amikor először találkoztam Wordsworth fő művével eredetiben, a fejembe vettem, hogy a magam részéről a hosszú vers lefordítását tekintem majd életem fő művének. Az ragadott meg benne, hogy a szerző a költeményen fiatal korától élete végéig dolgozott. Átírta, csiszolta, bővítette egyre, mígnem a végső változat csak közvetlenül a halála után, 1850-ben jelent meg. Elbűvölt ez a rögeszmés alkotói vágy, ez a kitaró önátadás.

A versnek 17 változatát őrzik Grasmere-ben, a Wordsworth-könyvtárban. Ezek lényegében három fő, jól elkülöníthető változatot fednek le, különböző időszakokból, egyre növekvő terjedelemben. Az első az 1799-es ősi *Prelude* a kor szokásainak megfelelően két „könyvben”, mai értelemben inkább füzetben, a második, kibővített változat 1805-ben 13 füzetben jelent meg nyomtatásban, míg a posztumusz mű 14 füzetnyire bővült. Wordsworth nem adott címet a költeménynek – a cím özvegyétől származik, az 1850-es végső változat megjelenésekor –, hisz a művet nem tekintette fő művének. Az eredeti elképzelés szerint a „nagy mű” három fő részből állna, és *The Recluse (A remete)* címet viseli majd. Az első részből csak az első könyv készült el, nagyjából 900 sorban. A második fő rész címe *The Excursion*

(A kirándulás), ám ez a munka is csak negyven évvel Wordsworth halála után látott napvilágot először nyomtatásban, kilenc könyvben, összesen majdnem tízezer sor. Az ifjúkori elhatározás, a később három részben megírandó filozofikus nagyköltmény soha nem valósult meg. A nagy terv részeként Wordsworth első nekifutásra, egyfajta előzményként vagy ujjgyakorlatként, a *Prelude* megírásába kezdett. A *Prelude*, tervei szerint azt mutatná be, miként formálódott a költő szellemisége, azaz a kisgyermekkor és az ifjúkor örömeit, útkeresését, világra ismerését ábrázolná, és majd azt követné a fő érdekesség: az érett költő gondolatai. Csakhogy ez az előzetes bevezetésnek szánt munka az évek során egyre terebélyesedett, míg a nagy filozofikus költemény végül megíratlan maradt, és így lett maga a *Prelude* a *magnum opus*. Huszonévesen úgy képzeltem, mindhárom fő *Prelude*-változatot, tehát az 1799-ből származó *ős-Prelude*-öt, az 1805-ben megjelent, hatszorosára bővült második változatot és a költő halála évében, 1850-ben posztumusz megjelent végső változatot is lefordítom majd szép sorban, mintegy saját műfordítói életművem, magam elé tűzött életcélom lesz ez, ám vállalkozásommal úgy jártam, mint Wordsworth a *Remetével*: az *ős-Prelude* két könyvét csiszolgotam immár majdnem negyven éve, és életidőm korlátai folytán biztosra vehető, hogy a sokkal hosszabb későbbi változatok fordítására már nem lesz mód.

Pedig a vers elsöre könnyen fordíthatónak tűnik. Wordsworth előzetes tervei szerint a mű úgynevezett *blank verse* lenne, azaz öt verslábnyi jambikus sorokból állna, ám az elkészült eredeti hol jambikus, hol nem, egy sor hol öt versláb, hol nem; rímeket nem használ. Ebből következően, szinte szabadversként, elvileg egészen könnyen átültethető idegen nyelvre. Ám hogy mindezek ellenére a költőiség megőrződjön, és az eredetihez hű fordítást közöljünk, ez egyáltalán nem egyszerű feladat. Ma már esetleg egy árnyalatnyit archaizálni is érdemes, hisz az eredeti mű több mint kétszáz éve született. Talán ez az oka annak, hogy a versnek, nemhogy a 14 füzetnyi posztumusz műnek, de még csak a 2 füzetnyi *ős-Prelude*-nek sem készült teljes magyar fordítása. Az egykori *Lyra Mundi* sorozat Wordsworth–Coleridge-kötetében található néhány oldalnyi kivonat, *Előszó* címmel, Tandori Dezső fordításában, és ugyanitt Rakovszky Zsuzsa fordításában néhány sor *A remete* cím alatt a töredékes *Recluse*-ből, de ennek is már negyven éve.

William Wordsworth 1770-ben született. Az angolszász világ 2020-ban ünnepli születésének 250. évfordulóját. Az *ős-Prelude* magyar fordításával tisztelgünk a romantika egyik angol géniusza előtt.

A fordító

